

תחלה את המוקדם או את המאוחר רק שהפרשה חביבה כחובה ע"פ ח"כ על הסדר, וזה שלא כדברי הטור שהצאנו שכתב להדיא דגם ע"ס מעשה הכתיבה לריבה להעשות כסדר שגל יוסיף זה ח"כ אות אחת וחל"ה מופלג. ולפי"ז הרי י"ל, דזהו גם טעמא דהרמב"ם דנקט הכ דינא דהקדים פרשה לפרשה פסולה רק במחזה ולא בתפילין, משום דס"ל כשיטת החוס' והר"ן הג"ל דעל מעשה הכתיבה לא נאמר שום דין של סדר, רק שהמחזה עלמה לא יכ"י זה הקדם פרשה לפרשה, רק חביבה כחובה בסדר הזה מתחלה שמוע וח"כ וכו'. א"ס שמוע, וע"כ ס"ל להרמב"ם דכל דין זה לא שייך רק במחזה, דמשיקרי הדיון לריבה להיות כחובה רק על עור אחד שתי פרשיות ביחד, וע"כ שייך זהו דין סדר, משא"כ בתפילין דקי"ל דא"ס כתבן על ד' עורות ילא ואין צריך לדבק, ח"כ ממילא דלא שייך זהו דין סדר כלל, כיון דכל פרשה נפרדת מחצתה ואין להם סדר זה עם זה כלל, והגע עתה, הרי שכתבן שלא בסדרן וח"כ חתכן והצדיקו זמ"ז הרי יכיו כשרים, כיון דמלך מעשה הכתיבה שהיתה שלא בסדרן הרי לא איכפת לן כלל, רק מלך שהפרשיות עלמין כתובין שלא על הסדר, שזה לא שייך כלל השתא כשתחכן, שכל פרשה נפרדת מחצתה, ח"כ ממילא דגם קודם שחתכן הרי כן כשרין, כיון דכל פרשה צ"ע כשרה היא הרי יש לנו ד' פרשיות כשרים, ולא שייך דין בסדרן רק במחזה דיינה הוא כתיבת שתי הפרשיות ביחד, ע"כ שייך זהו דין סדר על שתי הפרשיות, ולא בתפילין שכל פרשה נפרדת מחצתה, [ובצורה זו שמעתי זה בצר מאחמור"ר הגאון החסיד זצוקללה"ס שהקשה על הא דמבואר בראשונים פלוגתא רש"י ור"ת בסדר הפרשיות גם בתפילין של יד, א"ס חביבה כחובה מתחלה שמוע וח"כ וכו' א"ס שמוע או שהיויות יהיו צלמלע, והקשה ע"ז דאין שייך זאת בהכתיבה כיון דכשרה גם צד עורות], וסובר הרמב"ם דהא דתניא במכילתא דא"ס כתבן שלא בסדרן יגזו, היינו רק לר"י דס"ל צריך לדבק, ח"כ גם בתפילין לריבין להיות שתי הפרשיות ביחד, וע"כ שייך זהו דין בסדרן, משא"כ הרמב"ם דפסק דא"ס כתבן על ד' עורות ילא ואין צריך לדבק, ממילא דגם בהקדים כשרין, דלא גרע מד' עורות, וזהו דנקט הכ דינא דמכילתא גבי מחזה דוקא. וכוה ז"ל הרמב"ם צפ"ג מה"ל תפילין ה"ו חפלה של יד כותבם בארבעה דפין בעור אחד ארוך כס"ח על סידורן בתורה כגון זה א"ס כתבן על ארבע עורות והכניסן בצית אחד ילא ואינו צריך לדבקם עכ"ל, והיינו משום דלכתחילה דמזותן בעור אחד דוקא ממילא לריבה להיות כתיבתן כסידורן בתורה, ואך א"ס כתבן דיעבד שלא בסדרן צד הא דחלק תפילין ממחזה, דבתפילין כשרין משום דלא גריעי מד' עורות, ורק במחזה פסול גם דיעבד.

והנה כ"ז הוא א"ס נימא דשיטת הרמב"ם כהחוס' והר"ן דעל מעשה הכתיבה לא נאמר הכ דינא דבסדרן, רק על הפרשיות עלמין כמו שהם כתובין, אבל א"ס נימא דשיטת הרמב"ם כהטור דגם מעשה הכתיבה לריבה להיות על הסדר, ח"כ הרי אין לחלק בין תפילין למחזה. והנראה דהכי מוכרח דעת הרמב"ם כדעת החוס' והר"ן הג"ל, מדנקט להך מילתא דבסדרן רק על הקדם פרשה לפרשה, ולא פסק להדין דבסדרן על כל פרשה צפ"ע, שחביבה כחובה כסדרה ולא יקדים המאוחר להמוקדם, שזה ג"כ דין מסוים בחו"מ שחבא מעשה הכתיבה על הסדר, דהרי צ"ח יכול להוסיף גם ח"כ ולא איכפת לן בסדר מעשה הכתיבה, אלא הוא דין מחודש בחו"מ שגם ע"ס מעשה הכתיבה חביבה על הסדר דוקא, ולמה נקט הרמב"ם הכ דינא דהקדים רק על פרשה לפרשה, אלא ודאי דגם שיטת הרמב"ם כהחוס' והר"ן, דעל מעשה הכתיבה לא נאמר שום דין של סדר כלל, רק

בהפרשיות

ח"כ מאי קפריך הגמ' מהא דקשר של תפילין הלמ"מ, ואין לומר דלשיטת החוס' מופרשה פירכת הגמ' דכיון דהקשר הוא מהלמ"מ ח"כ פשיטא דענינה פסולה דלאו קשר מיקריא, ז"ל דא"כ מאי משני הגמ' דענינא להו כעין קשירה דידכו, ומה לן בזה דהויא כעין קשירה סוף סוף ענינה הוא דהויא ולי"ש קשר, אלא ודאי דעיקר הפירכה משום הלורה שאי אפשר בענינה, וזהו דמשני דגם בענינה עושה הקשר צלופן שלא ישחנה מלוחתו, הא קמן להדיא מסוגיא זו דגם ע"ס לורת הקשר הוא מהלמ"מ, ועוד דבתוס' שם פירשו דהא דאמר ר"י ויוויבן לצר הקשר קאי ור"ל דלוחתו לז של הקשר שגריה כעין דלת הוא יכ"י לזד חוץ, וא"ס נימא דבהלכה לא נאמר שום לורה כלל רק קשר סתם, ח"כ מאי נוייבן איכא גבי קשר כיון דהלורה אינה מהלמ"מ כלל, אלא ודאי דגם לשיטת החוס' הא דאמרינן קשר של תפילין הלמ"מ ר"ל הקשר כמו שהוא צורתו הידועה הוא הלמ"מ, והא דכתבו דאין הלכה רק השין בלבד היינו לומר דבהלכה לא נאמר שם דלת ושם יוד וממילא דאין בהם תורת אוחיות לענין דין מותר צפ"ק וכו"ו, אבל ח"כ דע"ס הלורה היא הלמ"מ גם לשיטת החוס'. ולפי"ז אין פלוגתא כלל בין החוס' והרמב"ם, לפמש"י דעת הרמב"ם, דהרמב"ם לא קאמר רק שיהא לורת הקשר כעין דלת אבל לא שיהא צו תורת דלת ממש שיחול עליו קדושת כתב ויהא צו תורת כתיבה לכל הדינים, רק דלורתו מהלמ"מ הוא כעין דלת ובזה גם החוס' ס"ל כן.

פ"ה הל"א כתבה שלא על הסדר כגון שהקדים פרשה לפרשה פסולה עכ"ל, עיי"ש צכ"מ שמקור דבר זה הוא מהא דאיתא במכילתא פ' בא גבי תפילין כותבן בסדרן וא"ס לא כותבן בסדרן הרי אלו יגזו, ופסק הרמב"ם דה"ה במחזה צעין דוקא שחבא כחובה כסדר, אלא דל"ע למה נקט הרמב"ם הכ דינא רק במחזה ולא נקט גבי תפילין כמבואר במכילתא הג"ל, ול"ע בטעמא דמילתא.

והנה צעיקר הדיון דבסדרן האמור גבי תפילין ומחזה נחלקו הראשונים, דהנה בעור חו"מ ס"י ל"ב כתב ז"ל וא"ס יתר אות אחת יש לה תקנה שיגרור אותה אבל חסר אין לו תקנה שאין מגיבין בתפילין שא"ס כן היו כתובין שלא בסדרן ואמרו במכילתין כתבו שלא בסדרן יגזו עכ"ל, ומקור דבר זה הוא מדברי ספר התרומה שכתב דהא דאין תולין בתפילין ומחזות הוא משום דהוי שלא בסדרן, הרי דהדין דשלא בסדרן האמור בחו"מ הוא גם על ע"ס מעשה הכתיבה, שצריך שחבא מעשה כתיבתן בסדר, וא"ס הוסיף ח"כ אות אחת באמצע מופלג, אכן יע"ש בחוס' במנחות דף ל"ב ד"ה דילמא שכתבו להדיא דיכול לכתוב מקודם פ' וכו' א"ס שמוע וח"כ להוסיף פ' שמוע, וצ"ע דס"ל דעל ע"ס מעשה הכתיבה לא קפדינן כלל א"ס יכתוב מקודם שמוע או וכו' א"ס שמוע, וכל הדיון דבסדרן הוא רק על הפרשה עלמה שחבא כחובה בסדר ושלא יהא בהמחזה עלמה הקדם פרשה לפרשה, אבל על מעשה הכתיבה לא איכפת לן מיד, וכו"ה להדיא בהשבות הר"ן ס"י ל"ע שכתב טעמא אחרונה על הא דאין תולין בתפילין ומחזות, ולא משום שלא בסדרן, הרי דס"ל דמלך הדיון דבסדרן אין קפידא א"ס יוסיף ח"כ תיבות באמצע, וצ"ע דס"ל להר"ן דהדין דבסדרן לא על מעשה הכתיבה נאמר כ"א על הפרשיות עלמין כמו שהן כתובין שיכיו כתובין על הסדר, ויעי"ש בדברי הר"ן שהציא לדברי סה"ח הג"ל ומפרש זהו פ"י אחר דס"ל לבעל סה"ח דזה שהתיבה חלוי בין השיעין לא מיקרי כחובה כסדרן לענין חו"מ שנאמר כהן דין בסדרן, הרי דס"ל להר"ן דהא כו"ע ס"ל דמעשה הכתיבה בעלמא אין לה שום סדר א"ס יכתוב

והמפורש צוה דדין פתוחות וסתומות שבתפילין. לא נאמר כלל על הריעות שצין פרשה לפרשה, רק הפרשיות עלמן לריבין להיות כתובין כמו שהן כתובות בתורה, כל אחת כדניה, הפתוחה פתוחה, והסתומה סתומה, ואם שינה אותה מדינה פסולה, משא"כ במזוזת כל הדין פתוחה או סתומה האמור צוה הוא רק על הריעות שצין פרשה לפרשה, ולא על הפרשיות עלמן. ולפי"ז הרי מצוה היטב מה דס"ל להרמב"ם דלא שייך בתפילין טעמא דאיהו סמוכה לה מן התורה, דכל זה ה"י שייך. אם היינו דנין דין סתומה על הריעות שצין פרשה לפרשה, דהוא דין הנעשה משתי הפרשיות ביחד, וצוה כיון שאינם סמוכין זה לזה בתורה ע"כ לא איכפת לן גם אם הריעות שצונות פרשה פתוחה, אבל בתפילין דהדין הוא על כל פרשה צפ"ע שיהי' כמו שהיא כתובה בתורה, אי"כ פרשת ובהי' אם שמוע מלד עממה לריבין להיות סתומה כמו שהיא כתובה בתורה, ואין דין פרשה שלה תלוי כלל בפרשת שמע שאללה, אי"כ ממילא לא שייך צוה טעמא דאיהו סמוכה לה מן התורה, ולהכי פסק הרמב"ם דבתפילין אם שינה פסול.

והאומנם דעיקר הכ מילתא טעמא צע, מ"ש באמת מזוזת מתפילין צדך מילתא, ואמאי לא נימא גם במזוזת דין פתוחה וסתומה על הפרשיות צעלמן, כמו גבי תפילין, ויהא לריבין לעשות פרשת שמע דוקא פרשה פתוחה, כמו שכתובה בתורה, כמו שהתנה הרמב"ם גבי תפילין דגם פרשת קדש תהי' פרשה פתוחה, אף שהיא ראשונה, ואמאי לא נימא גם במזוזת כה"ג, וי"ע. אולם נראה דהרמב"ם מוכיח כן מגוף הסוגיא, דאיכא מ"ד דסובר פתוחות דוקא ומשום דאיהו סמוכה לה מן התורה, הרי להדיא דדין פרשה שצמזמה יש לה דין מיוחד, דהרי בתורה הן סתומות וצמזמה לריבין להיות פתוחות דוקא, וצ"ע דהוא דין פרשה הנאמר במסוים על מזוזת על הריעות שצין פרשה לפרשה, דהרי חזינן דהעטם דאין סמוכות מן התורה גורם שיהי' הפרשה פתוחה דוקא, הרי דהוא דין פרשה מסוים הנאמר במזוזת על הריעות שצין שמע לוחי' אם שמוע, משא"כ בתפילין, כיון דמעיקר הדין של כתיבת תפילין אין להם שום סדר כלל זה עם זה, ומתכשרי גם בארבע עורות, אי"כ לא שייך כלל בתפילין דנימא דיוחל דין פרשה פתוחה או סתומה מלד דין תפילין צעלמן על הריעות שצין פרשה לפרשה, וצ"ע דהא דקאמר הגמ' דבתפילין הם סתומות הוא זה דין על הפרשיות צעלמן שצריכין להיות כמו שכתובות בתורה, ואין זה כלל מדיני הריעות שצין פרשה לפרשה, דזה לא שייך כלל בתפילין כמש"כ. ולפי"ז הרי מצוה היטב מה דבתפילין קפדינן גם על פרשת קדש שיהא פתוחה, ובמזוזת משמע מדברי הרמב"ם דעל פרשת שמע ליכא שום דינים אם יעשה אותה פתוחה או סתומה, ולפי"ז הדבר מצוה היטב, דצמזמה דדין פרשה שלה הוא דין מחודש מדיני כתיבת מזוזת, אי"כ ממילא דלא נאמרו דיני פרשיות רק צריעות שצין פרשה לפרשה, כדאשכחן גם צס"ת דלא נאמרו דיני פרשיות בתחלת הספרים, עיין ברמב"ם פ"ח מהל' ס"ת וצ"מ שם, הרי דלא נאמרו דיני פרשיות רק בשכתוב לפניהם, וא"כ גם במזוזת, כיון דדין פרשיות שלה הוא דין מחודש של מזוזת התלוי צדין כתיבת מזוזת עלמה, אי"כ ממילא דלא נאמרו דיני פרשיות רק על ובהי' אם שמוע, אף על שמע שהיא ראשונה, משא"כ בתפילין דדין פרשיות שלהן אינו דין מחודש מכה דיני כתיבת תפילין עלמה, רק משום דהפרשה לריבין להיות צדינה כמו שהיא כתובה בתורה, אי"כ מאחר דבתורה פרשת קדש היא פתוחה גם בתפילין לריבין להיות פתוחה, ואשכחן כה"ג בדברי הרמב"ם לענין דין תגין, דשיעט הרמב"ם דדין תגין לא נאמר

בהפרשיות עלמן כמו שהם כתובין, וא"כ ממילא דכל כך דינא דכסדרן נאמר רק צין פרשה לפרשה, אבל הפרשה עלמה פשיטא דצעינן שיהא כתובה כסדר, דאם שינה אותה מכפי שהיא כתובה בתורה פשיטא דמיפסלא ואין עלי' שם פרשה כלל, ואין זה דין של סדר, רק דאין זו הפרשה הכתובה בתורה, וכל דין של סדר לא שייך רק על סדר הפרשיות שלא יקדים חדא לחברתה, דעלם הפרשה במילתא קיימא, ואין כאן שינוי, רק שאינם כסדר שכתובין בתורה, וזהו שכתב הרמב"ם הכ דינא דכסדרן רק על הקדם פרשה לפרשה, וש"מ דגם דעת הרמב"ם כהתוס' ובר"ן, דכל כך דינא דכסדרן הוא רק על הפרשיות עלמן כמו שהם כתובין, ולא על מעשה הכתיבה, ושפיר נוכל לומר כמש"כ למעלה. והנה צפ"כ שם הליג כתב הרמב"ם ז"ל ולריך להזכר במלא וחסר וכו' שאם כתב חסר מלא פסל עד שימחקו היתר ואם כתב המלא חסר פסול ואין לו תקנה עכ"ל, ולכאורה מצוה מה דהרמב"ם ס"ל דגם במעשה הכתיבה של תו"מ איכא דין של כסדרן, דאלת"ה אמאי פסול ואין לו תקנה, אולם נראה דאין זה מוכרח, דכוונת הרמב"ם היא למעוטי תלי, דזה אי אפשר בתו"מ, אבל לא צוה לומר צוה שלא יהא אפשר לתקן ע"י מחיקה, דה"ל אשכחן כהאי לישנא ברמב"ם פ"ח ה"ג גבי ס"ת עיי"ש, והתם צודאי איכא תקנתא ע"י מחיקה, וה"ל הכא גבי תפילין דכוותה, וכ"ה להדיא צה"ג ריש ה"ל תפילין צס"ת ריא"ז שכתב שם כלשון הרמב"ם ואם כתב המלא חסר פסול ואין לו תקנה וכתב העטם ע"ז שאין ראוי לתלות האות החסר צין השיעין וגם סיים שם שם חסר כל המלה וכתב אותה כתיקנה כשירה יעו"ש, הרי דס"ל דלא איכפת לן בכסדרן והא דפסול ואין לו תקנה היינו רק לומר דאין תולין, וה"ל י"ל בדברי הרמב"ם כן דצוה רק לאפוקי תלי דזה אי"כ בתו"מ אבל צדין דכסדרן ס"ל כדעת התוס' ובר"ן דלא קפדינן במעשה הכתיבה רק בהפרשה הכתובה לחוד, וכש"כ.

והנה ברמב"ם פ"כ שם ה"ל צ"ל ולריך להזכר בהפרשיות שאם עשה הסתומה פתוחה או הפתוחה סתומה פסול ושלשת הפרשיות הראשונות כולן פתוחות ופרשה אחרונה שהיא ובהי' אם שמוע סתומה עכ"ל, וצ"ע שם הליג גבי מזוזת פסק ז"ל ומלוא לעשות ריחות שצין פרשת שמע לוחי' אם שמוע פרשה סתומה ואם עשה אותה פתוחה כשרה לפי שאינה סמוכה לה מן התורה עכ"ל, וכבר הקשו מ"ש תפילין ממזוזת, והלא גם גבי תפילין שייך הכ טעמא מפני שאינה סמוכה לה מן התורה. והנה מקור דברי הרמב"ם הוא כפ"י מהא דאיתא צמזמה דף ל"ב לימא מסויע לי' כיונא צו ס"ת שצלה ותפילין שצלו אין עושין מהם מזוזת לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה, הא מורידין עושין אמאי הכא סתומות והכא פתוחות וכו', ומפרש הרמב"ם דהפירכא היא מתפילין, וש"מ דגם בתפילין לריבין להיות פרשת ובהי' אם שמוע סתומה דוקא, כמו שהיא כתובה בתורה, ולא דמי למזוזת, אבל עיקר הדבר טעמא צע, מ"ש תפילין ממזוזת, והלא גם גבי תפילין שייך הכ טעמא שאין סומך לה מן התורה, ולמה יהא פסול בדיעבד. והנה מלשון הרמב"ם שכתב גבי מזוזת ומלוא לעשות ריחות שצין פרשת שמע לפרשת ובהי' אם שמוע פרשה סתומה, משמע דלא קפדינן רק על הריעות שצין פרשת שמע לפרשת ובהי' אם שמוע, אבל פרשת שמע צעלמן אין לה שום דין אם יעשה אותה סתומה או פתוחה, ויכול לעשותה כמו שירצה, ואילו גבי תפילין הלא מצוה להדיא צדברי הרמב"ם דעל כל הפרשיות נאמר דין פתוחות וסתומות, וגם פרשת קדש שהיא הראשונה לריך לעשותה דוקא פתוחה, וכמצוה כן להדיא צדברי הרמב"ם שלשת פרשיות הראשונות כולן פתוחות,

נאמר על כל שטעני' ג"ץ, ואין מעיקר דין לורה האותיות של שטעני' ג"ץ, רק דהוא נאמר על מזה צלצד על אותיות מיוחדות שבה, וצ"ס יש מסורת אחרת אחת אותיות לריבין חגין, כמבואר ברמב"ם פ"ז מהל' ס"ת הל"ה, הרי לענין דין חגין ס"ת דינו להוד ומזה דונה לחור, וגבי תפילין כתב דהחגין לריבין להיות כמו שהם כתובים צ"ס, הרי להדיא דבעיקר דין כתיבת תפילין נאמר דהפרשיות לריבין להיות כמו שהן כתובין בתורה, [ועיין בביאורי הגר"א חו"מ סי' תרל"א ס"ק ד' עיי"ש], וא"כ ה"נ לענין דין פתוחות וסתומות דכוחה, ואף דגבי חגין הוא דין רק לפתחילה, היינו משום דעיקר הדין חגין גם צ"ס הוא רק דין של לפתחילה ואינו מעכב, וע"כ גם בתפילין הם רק לפתחילה, אבל עיקר הדין נלמד מזה, דפרשיות של תפילין לריבין להיות כמו שהם כתובין בתורה, וזהו עיקר דין פתוחות וסתומות האחרות בתפילין, יסוד דין הוא על הפרשיות בעלמא שיהיו כמו שהן כתובין בתורה ולא ישתנו כמש"כ, וממילא דלא שייך טעמא דאין סמוכות זה לזה בתורה, כיון דהוא דין הנאמר על הפרשיות בעלמא וכמש"כ, ועיין באור זרוע הל' מגילה סי' שצ"ג שהביא בשם ראב"ה דפרשיות של מגילה לריך לעשותן סתומות כמו במזוזה, ואם כי דבריו לריבין ביאור מאי ענין מגילה למזוזה, אבל עכ"פ מתוך דבריו אנו למדין, דפרשיות שבמזוזה יש להן דין בפ"ע, ואינו תלוי בכתיבתן בתורה, וגם ה' דלריך למיעבדינהו סתומות, הוא לאו משום שבתורה הם סתומות, רק הוא דין בפ"ע הנאמר על כתיבת מזוזה עלמה בדין פרשיות שלה, דאי הוה תליא דין פרשיות של מזוזה בכתיבתן בתורה, הרי לא הוה שייך למילף מזה על מגילה, וזהו להדיא כמש"כ, ואע"ג דהראב"ה קמיימי שם גם מדין פרשיות של תפילין, היינו משום דהראב"ה סובר דגם בתפילין הדין כן כמו במזוזה, דדין פרשיות הוא דין בפ"ע מדין כתיבת תפילין, וגם שם לריבין להיות כולן סתומות, אף שבתורה הם פתוחות, וזהו הרמב"ם חולק וס"ל דבתפילין הפרשיות לריבין להיות כמו שכתובין בתורה, הפתוחה פתוחה, והסתומה סתומה, וכמש"כ.

אלא דעיקר הכ' מילתא שכתבנו בדעת הרמב"ם דדין זה הם סדר הפרשיות בתפילין מעכב, תלוי בפלוגתא ר' יהודה ור' יוסי אם לריך לדבק אם לא, והמכילתא כר' יהודה דאמר לריך לדבק, לא נהירא כלל, דנראה דכל הדין דלריך לדבק אינו שייך כלל לעיקר דין פרשיות של תפילין דמה שנוגע לדין כתיבתן דלהוי דינא שיהיו כתובין יחד ארבע פרשיות בהדדי כמו גבי מזוזה דדינא דנכתבת רק על עור אחד, דיסוד הדין התם הוא בתורת כתיבתן של הפרשיות שיהיו כתובין שתי הפרשיות ביחד על עור אחד דוקא, אבל גבי תפילין אי משום תורת כתיבתן ודין הפרשיות נראה דכיון דבעיקר דין נכתבין גם על ארבע עורות א"כ ממילא דגם דין דיבוק ליחא, והדין דלריך לדבק לר' יהודה הוא זה דין בפ"ע דהפלא של תפילין שיהיו מחוברין יחד ויהיו אות אחד גם מצפנים כמבואר בסוגיא שם, אבל אין זה נוגע כלל לעלם דינא של הפרשיות ותורת כתיבתן, ולפי"ז ממילא דלענין הדין של כסדרן לא שייך הכ' מילתא דלריך לדבק כלל, ואם באנו לומר כמש"כ דבתפילין דכשרן גם ד' עורות ממילא דלא שייך בהם גם עיבוב של סדר כמבואר למעלה, א"כ אין נפקותא בזה בין ר' יהודה לר' יוסי דאין דין דיבוק נוגע כלום לסדרן של פרשיות, כיון דהוא דין בפ"ע מדיני התפלה של תפילין, ואינו שייך כלל לדיני הפרשיות ותורת כתיבתן, שפ"ז הוא דנאמר יסוד הדין של כסדרן, והדר קשיין דברי המכילתא דמבואר בזה להדיא שייבוב דכסדרן גבי תפילין ודלא כמש"כ בדעת הרמב"ם, ומלכד זה נסתרים

דבריו מדברי המכילתא עלמא שמסיימת דאם כתבן שלא כסדרן יגזרו, ואם נימא דכ"ז רק אליבא דר"י דאמר לריך לדבק, א"כ הרי עכ"פ אית להו תקנתא, שיחתכם לר' עורות וידבקם כסדרן ולמה יגזרו, אלא ודאי דלא כמש"כ, אולם באמת דקושיא זו עלמה היא גם לשיטת החס"י והר"ן דס"ל להדיא דלא נאמר דין של כסדרן במעשה הכתיבה, רק בהפרשיות עלמא כמו שהם כתובות, ולהדיא כתבו החס"י דף ל"ב שם דיבול לכתוב מקודם ור"י חס' שמוע ואח"כ שמוע, וא"כ הרי ודאי דיבול גם לדבק אח"כ שמוע קודם ור"י חס' שמוע, וא"כ הרי ל"ע לדידהו דאמאי יגזרו, ול"ע. ובאמת דר"ל דמה הוא שהוכיח הרמב"ם דסיפא דהך מכילתא דאם כתבן שלא כסדרן יגזרו, במזוזה חייבי דהתם ליכא תקנתא דדיבוק, דהרי מזוזה אינא נכתבת רק על עור אחד, וכמו שפסק הרמב"ם שם בפ"ה הל"א דאם כתבן צפני עורות אעפ"י שחפרן פסולה, ולהכי הוא שפסק להך דינא במזוזה, משום דהסיפא דאם כתבן שלא כסדרן יגזרו צ"כ דקיימא רק על מזוזה, ולא על תפילין, וזהו שפסק בן הרמב"ם דלפתחילה גם בתפילין לריך לכתובן כסדרן כרישא דהך מכילתא דקיימא לתפילין, ודיעבד פסולה רק במזוזה, דדברי המכילתא בעלמא מוכיחין בן וכמש"כ, ואולי מזה הוא באמת כל מקור הכ' דינא דבעינן כסדרן במזוזה, [דאילו מהא דאין חולין במזוזה ליכא הוכחה לפי שיטה זו, כיון דהתם טעמא אחרונה בזה, כמש"כ הר"ן בתשובתו, ומג"ל כלל הכ' דינא במזוזה], אלא משום דסיפא דמכילתא דאם כתבן שלא כסדרן יגזרו אי אפשר לפרש רק במזוזה, וזהו שפסק בן הרמב"ם, אבל עדיין ל"ע לשיטת החס"י במנחות דף ל"ב דתפירה מהניא גם במזוזה, וא"כ אכתי ל"ע גם במזוזה אמאי יגזרו, ול"ע.

ובעיקר הפלוגתא שהבאנו אם דין כסדרן צה"מ נאמר גם על מעשה הכתיבה, או רק על הפרשיות עלמא, ו"ל דתליא בפלוגתא רש"י ור"ת לענין סדר הפרשיות, דהנה כבר הקשו הראשונים על שיטת ר"ת מהא דמכילתא לענין דין כסדרן נקט מתחילה שמוע ואח"כ ור"י חס' שמוע, ולדעת ר"ת הרי לריך להיות היות באמנע, וחירא דהיה דמכילתא לענין כתיבת הסופר קמיימי שיחתכם כסדר שהם כתובין בתורה, אבל הפרשיות עלמא בשל יד לריך להיות היות באמנע, כמו בשל ראש, עיין ברא"ש הל' תפילין, ולפי"ז לשיטת ר"ת כל דברי המכילתא נאמרו רק לענין עלם מעשה הכתיבה, ומבואר דהמכילתא דגם עלם מעשה הכתיבה לריבין להיות על הסדר, אבל לדעת רש"י דגם הפרשיות עלמא לריבין להיות כתובין בתפילין כפי סדרן בתורה מתחילה שמוע ואח"כ ור"י חס' שמוע, א"כ אין הכרח דהמכילתא שגם עלם מעשה הכתיבה לריבין להיות על הסדר דוקא, דר"ל דהמכילתא דכותבן כסדרן ר"ל שהפרשיות עלמא יהיו כתובין כסדרן, ולפי"ז הרי יש מקום לומר, דהטור וספר התרומה שהעריכו דוקא כסדרן במעשה הכתיבה, היינו משום שחששו לדעת ר"ת כסדר הפרשיות, כמבואר בדבריהם דלא הכריעו אם הלכה כרש"י או כר"ת, וע"כ גם לענין הדין דכסדרן לריך להחמיר בשיטת ר"ת, אולם גם בשו"ע חו"מ סי' ל"ב פסק דבעינן כסדרן גם במעשה הכתיבה, ואף דהשו"ע הרי פוסק כרש"י כסדר הפרשיות, וצ"ע דהפלוגתא דכסדרן היא פלוגתא אחריתא.

הלכות ברכות

פ"א הל"טז כל דבר שהוא מנהג אעפ"י שמנהג נביאים הוא כגון נטילת ערבה בשביעי של חג ואין לריך